

Подано до редакції: 16.03.2025

Прийнято після рецензування: 28.04.2025

Затверджено до друку: 01.05.2025

Опубліковано: 30.06.2025

УДК 373.5(477):375(4)

<https://doi.org/10.32405/2411-1309-2025-34-72-88>

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ В ШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ ЗМІСТОВОГО АСПЕКТУ

Оксана Глушко,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник

відділу порівняльної педагогіки

Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна

 <https://orcid.org/0000-0003-0101-9910>

 glushko.oks74@gmail.com

Оксана Шпарик,

кандидат педагогічних наук, старший науковий дослідник, старший

науковий співробітник відділу порівняльної педагогіки

Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна

 <https://orcid.org/0000-0001-7507-4950>

 shparyk.o@gmail.com

У статті досліджено вплив європейської інтеграції на зміст шкільної освіти в Україні. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю приведення української освіти у відповідність до європейських стандартів з метою забезпечення конкурентоздатності молоді, її активної участі в житті суспільства та здатності до міжкультурної комунікації. Обґрунтовано, що в умовах євроінтеграційних процесів модернізація національної системи освіти є ключовим фактором забезпечення сталого розвитку держави та її успішної інтеграції до європейського освітнього простору. У статті розглядаються ключові напрями реформування змісту шкільної освіти в Україні у контексті євроінтеграційних процесів. Особлива увага приділяється модернізації навчальних програм на компетентнісній основі, впровадженню інноваційних технологій, розвитку інклюзивної освіти та акцентуації на професійному розвитку вчителів. Підкреслюється, що євроінтеграція сприяє позитивним змінам в українській шкільній освіті, спрямованим на підвищення її якості, доступності та відповідності європейським цінностям.

Ключові слова: гармонізація законодавства в освіті; заклади загальної середньої освіти; зміст освіти; євроінтеграційний процес; європейські стандарти освіти; модернізація національної системи освіти, тенденції; Україна.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. У контексті глибоких трансформацій, що відбу-

ваються в Україні на шляху європейської інтеграції, особливої актуальності набуває питання модернізації національної системи освіти як ключового чинника забезпечення сталого розвитку держави та її успішної інтеграції до європейського освітнього і культурного простору. Європейський вектор розвитку України, закріплений на законодавчому рівні та підтриманий суспільством, визначає необхідність системних реформ у всіх сферах суспільного життя, серед яких освіта посідає особливе місце як фундамент формування майбутнього покоління громадян європейської орієнтації.

Шкільна освіта, як первинна та найбільш масова ланка системи освіти, відіграє вирішальну роль у формуванні ціннісних орієнтацій, світогляду та компетентностей молоді. Саме тому інтеграція європейських цінностей, принципів та освітніх стандартів у зміст шкільної освіти є не лише вимогою часу, але й стратегічною необхідністю для забезпечення конкурентоздатності української молоді на європейському ринку праці, її активної участі у суспільно-політичному житті країни та її здатності до міжкультурної комунікації.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю глибокого аналізу поточних тенденцій і перспектив євроінтеграції в контексті змісту шкільної освіти в Україні, посилюється недостатньою розробленістю проблеми на рівні загальної середньої освіти й відсутністю цілісних порівняльних розвідок з цього питання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інтеграція української шкільної освіти в європейський освітній простір є важливим стратегічним напрямом розвитку вітчизняної освіти, який має спиратися на поглиблене вивчення та осмислення сучасних європейських освітніх тенденцій, стандартів і практик, діяльності міжнародних організацій.

Стаття ґрунтується на таких оригінальних джерелах:

– нормативно-правові та стратегічні документи України щодо європейської інтеграції освіти України в міжнародний освітній і науковий простір (Закон України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» (2014); Закон України «Про вищу освіту» (2014), Закон України «Про освіту» (2017); Концепція Нової української школи (2016); Концепція розвитку педагогічної освіти (2018), Концепція цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року (2018), Дорожня карта європейської інтеграції України у сферах освіти і науки до 2027 року, наказ МОН України від 11 грудня 2023 року № 1501 (2023), Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року; Освіта переможців (2024), Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року (2024);

- міжнародні стандарти: нормативно-правові та стратегічні документи Європейського Союзу, що стосуються освіти, таких як рекомендації щодо ключових компетенцій для навчання;
- монографічні та аналітичні дослідження щодо завдань і перспектив інтеграції української освітньої системи в європейський освітній простір, розбудови Європейського освітнього простору у контексті викликів для України (Глушко, 2024, Кремень, 2021; Локшина, 2019; Локшина, 2022; Локшина, 2024; Локшина, (ред.), Сисоєва, Глуш-

ко, Джурило, Кравченко, Максименко, Нікольська, & Шпарик (2024); Топузов, 2024; Топузов та ін., 2024; Шпарик, 2024 тощо).

Метою статті є аналіз поточних тенденцій і перспектив євроінтеграції в контексті змісту шкільної освіти в Україні.

Методи дослідження. Теоретичну основу дослідження становлять концептуальні положення методології порівняльної педагогіки, які передбачають вивчення особливостей функціонування та розвитку освітніх систем зарубіжних країн у контексті регіонального та світового освітнього простору, з'ясування наднаціональних впливів на розвиток національних та регіональних освітніх систем. Крім того, дослідження проведено під кутом концепцій функціонування та розвитку освітніх систем в контексті євроінтеграції, в яких формулюються теоретичні основи перебудови освіти на засадах розв'язання суперечностей між глобальним та локальним, між зростаючою уніфікацією культурного життя націй та збереженням їх національної ідентичності.

Вірогідність наукових тверджень, висновків і рекомендацій дослідження забезпечується автентичними джерелами, які включатимуть такі категорії, як законодавчі та стратегічні документи країн та міжнародних організацій у галузі освіти; монографічні дослідження зарубіжних і вітчизняних учених, аналітичні довідки, наукові статті тощо) та комплексом методів. Для розв'язання поставлених завдань та досягнення мети дослідження використовуватиметься комплекс загальнонаукових методів: загальнонаукові (аналіз, синтез, зіставлення, абстрагування, конкретизація, узагальнення, порівняння, систематизація) та конкретно-наукові (методи термінологічного аналізу, структурно-логічного й системно-функціонального аналізу, порівняльно-зіставного та проблемно-прогностичного аналізу, метод наукової екстраполяції).

Результати та обговорення. Інтеграція української освіти та науки до Європейського освітнього простору (ЄОП) є одним із ключових пріоритетів державної політики в освітній сфері. Правовим фундаментом відносин між Україною та Європейським Союзом (ЄС) стала Угода про партнерство та співробітництво від 14 червня 1994 року. У наступні десятиліття, це системне співробітництво (План дій «Україна – Європейський Союз», 2005; Східне партнерство, 2009 тощо) фіналізувалося підписанням Угоди про Асоціацію у 2014 році (16 вересня 2014 р.; набув чинності з 2017 р.). Угода про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом є важливим міжнародно-правовим документом, який заклав підвалини щодо розбудови та подальшого поглиблення політичних, економічних, освітніх та соціокультурних зв'язків між нашою державою та Європейським Союзом. Отже, Угода про Асоціацію сприяла поглибленню інтеграції України в європейські структури та зближенню зі стандартами та цінностями Європейського Союзу.

Наступним важливим кроком на шляху до євроінтеграції нашої держави, стало отримання Україною статусу кандидата на членство в ЄС (2022). На шляху до вступу України до Євросоюзу варто запровадити низку реформ. Наразі, отримання Україною статусу кандидата на членство в ЄС інтенсифікує європейську інтеграцію національної освіти, сприяє процесу гармонізації освітніх систем, їх адаптації до європейських стандартів, вдосконаленню якості освіти, відкриває нові можливості для учнів, вчи-

телів та освітніх працівників щодо обміну досвідом, міжнародних стажувань, мобільності та співпраці з європейськими освітніми інституціями та навчальними закладами.

Забезпечення євроінтеграційних процесів в освіті України потребує реформування та вдосконалення системи освіти у напрямі наближення до стандартів і практик ЄС. Одним із ключових принципів освітньої політики України визнано інтеграцію України в міжнародний освітній простір, зокрема, гармонізацію освітньої системи з європейськими стандартами та нормами (Закон України «Про вищу освіту» (2014); Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (2016), Закон України «Про освіту» (2017), Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (2017); Дорожня карта з інтеграції науково-інноваційної системи України до Європейського дослідницького простору (2021); Дорожня карта європейської інтеграції держави у сферах освіти і науки до 2027 року (2023)). Отримання Україною статусу кандидата на вступ до ЄС передбачає виконання Копенгагенських критеріїв, подальшу гармонізацію законодавства України в сфері освіти, з законодавством Європейського Союзу. Зазначимо, що Копенгагенські критерії, встановлені ЄС, містять політичні, економічні та правові вимоги, які країна-кандидат повинна виконати для отримання членства в ЄС (Глушко, 2024).

Відповідно до окреслених стратегічних напрямів, Міністерство освіти і науки України затвердило Дорожню карту європейської інтеграції держави у сферах освіти і науки до 2027 року. Про це йдеться у відповідному наказі МОН від 11 грудня 2023 року. Однією із стратегічних цілей визначено співпраця України з державами-членами Європейського Союзу у сферах освіти і науки із використанням кращих європейських практик і стандартів. Кінцева мета – учасники освітнього процесу та науковці усвідомлюють переваги, користуються можливостями інтеграції України в ЄС (Міністерство освіти і науки України, 2023b).

Загалом, інтеграція України в Європейський освітній простір має позитивний вплив на освітню систему країни. Вона сприяє підвищенню якості освіти, розвитку міжнародного співробітництва, обміну знаннями та інноваціями. Українська освіта активно адаптується до європейських стандартів, зокрема впровадження Болонського процесу, системи кредитів ECTS, модернізацію навчальних програм та системи оцінювання навчальних досягнень тощо.

Проте, важливо зауважити, що інтеграція в Європейський освітній простір вимагає виконання певних вимог з боку України, а саме: адаптація освітніх програм, забезпечення якості освіти, підвищення кваліфікації та мобільності освітніх працівників, зміни в управлінні освітніми закладами тощо.

Україна вже зробила значний прогрес у напрямку інтеграції в Європейський освітній простір, але ще потребує подальших зусиль та реформ для імплементації стандартів та принципів ЄС. Інтеграція української освіти в Європейський освітній простір передбачає не лише адаптацію нормативно-правової бази, а й модернізацію освітньої системи, підвищення рівня кваліфікації вчителів, оскільки вони відіграють ключову роль у реалізації нових педагогічних підходів та інноваційних методів навчання. Цей комплекс проблем на шляху інтеграції України в Європейський освітній простір потребує гармонізації законодавства України, приведення його у відповідність до євро-

пейських стандартів і норм, подальшої реформи освітньої системи, зміни в навчальних програмах, методиках навчання, системі оцінювання та сертифікації.

Аналізуючи реформи шкільної освіти в Україні у контексті євроінтеграційних процесів, можна стверджувати, що системна трансформація, що охоплює різні аспекти освітньої політики, стала основою для модернізації освітньої системи. Окрім концепції «Нова українська школа» (2016) та Закону України «Про освіту» (2017), було прийнято ряд важливих документів та ініціатив, які сприяли модернізації освіти, а саме: Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» (2015), Державний стандарт для початкової освіти (2018), Державний стандарт базової середньої освіти (2020), Закон України «Про повну загальну середню освіту» (2020), Концепція розвитку STEM-освіти до 2027 року (2020), Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року (2024) тощо.

Варто звернути увагу на незмінність курсу щодо процесу євроінтеграції української держави впродовж багатьох років. Характерною особливістю євроінтеграційних процесів в Україні, не зважаючи на війну, є інтенсифікація співпраці з міжнародними організаціями, програмами, взаємна синергія та пошук інноваційних підходів. Наразі, європейська інтеграція освіти в Україні відбувається через ряд ключових етапів і реформ, що сприяли адаптації національної освітньої системи до європейських стандартів. Можемо виділити декілька основних аспектів.

Модернізація навчальних програм та стандартів. Адаптація до європейських стандартів. Основною метою модернізації є формування в учнів не лише знань, але й умінь, навичок та особистісних якостей. Це включає розвиток критичного мислення, творчості, комунікативних навичок та здатності до самостійного навчання.

Українські науковці (Кремень, 2021; Локшина, 2019; Ляшенко, & Топузов, 2021) наголошували, що в українській шкільній освіті відбувся трансформаційний перехід від знанневої до компетентнісної парадигми. Основною метою компетентнісного підходу є формування у школярів знань, умінь, навичок, ставлень і цінностей, необхідних для успішної самореалізації та адаптації в сучасному світі.

На важливості компетентнісного навчання акцентовано у всіх сучасних ключових документах з освіти, а саме: у Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (2016), у Законі «Про освіту» (2017), у Державному стандарті початкової освіти (2018), у Державному стандарті загальної середньої освіти (2020), у Концепції цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року (2021), у типових освітніх програмах тощо. Наразі, проєкт Державного стандарту профільної середньої освіти знаходиться на рівні громадського обговорення з науковою та професійною спільнотою (Локшина (ред.) та ін., 2024).

У шкільній освіті України відбувається активний процес модернізації, оновлення змісту освіти на компетентнісних засадах, він носить системний характер. Окрім того, навчальні програми поступово адаптуються до європейських стандартів, що дає можливість інтегрувати кращі практики з інших країн. Це передбачає оновлення змісту освіти, інтеграцію міждисциплінарних тем та акцент на міжкультурній компетентності.

Відбувається також поступовий перехід до нових форм оцінювання, які враховують не лише знання, але й практичні навички. Це може включати портфоліо учнів, самооцінку та оцінювання на основі проєктів.

Отже, компетентнісна парадигма в шкільній освіті України є ключовим елементом у контексті євроінтеграційних процесів. Вона сприяє формуванню сучасного, адаптивного, зреалізованого громадянина, готового до життя у глобалізованому світі, національного на безперервне навчання та удосконалення компетентностей впродовж життя.

Впровадження інноваційних технологій. Цифровізація та технологізація освіти. Застосування цифрових технологій в освіті на сьогодні є однією з найбільш важливих і стійких тенденцій розвитку світового освітнього процесу.

Сьогодні не можна недооцінювати важливість цифрової трансформації в українській освіті, оскільки вона допомагає значно підвищити якість шкільної освіти та підготувати молоде покоління до майбутніх викликів і соціальних змін. Ще більш активізувала проблему цифрової трансформації освіти війна, що триває в Україні. Війна порушила традиційну практику освітнього процесу і створила численні проблеми в освітньому секторі, зокрема перерване шкільне навчання, пошкодження інфраструктури, закриття шкіл, збільшення кількості переміщених осіб та біженців, зокрема серед учнів та вчителів, обмежений доступ до якісної освіти і до навчальних ресурсів тощо. Цифрова трансформація уможливорює безперервність освіти, забезпечує доступ до якісних навчальних можливостей, гнучкість та адаптивність, сприяє персоналізованому навчанню, формує спільноти підтримки та дає змогу людям бути успішними, незважаючи на виклики, з якими вони стикаються. Цифрова трансформація має важливе значення для забезпечення того, щоб усі люди, незалежно від їхніх обставин, мали рівний доступ до освіти та можливість будувати краще майбутнє (Локшина (ред.) та ін., 2024; Овчарук, 2024; Ляшенко та ін., 2024).

Європейські освітні системи активно використовують цифрові технології для збагачення та модернізації змісту навчання. Це відображається у кількох ключових напрямках, а саме: розширення доступу до інформації та освітніх ресурсів; персоналізація навчання та адаптивність змісту; розвиток ключових компетентностей через інтерактивність та співпрацю; оновлення змісту навчальних предметів відповідно до сучасних вимог.

Платформи з відкритими освітніми ресурсами (OER), онлайн-бібліотеки, цифрові архіви, віртуальні музеї та лабораторії є поширеною практикою в ЄС. Вони забезпечують учням та вчителям доступ до актуальної, різноманітної та якісної інформації незалежно від географічного розташування чи соціально-економічного статусу. Упровадження подібних ініціатив в Україні, створення національних цифрових освітніх платформ з верифікованим контентом, інтеграція українських ресурсів до європейських баз знань поступово сприятиме підвищенню якості та доступності освітнього контенту і відкриватиме можливості для використання мультимедійних форматів, інтерактивних симуляцій, віртуальних екскурсій, що, своєю чергою, робить навчання більш захопливим та ефективним.

Цифрові інструменти дозволяють відстежувати прогрес кожного учня, виявляти його сильні та слабкі сторони, адаптувати навчальний контент та темп навчання від-

повідно до індивідуальних потреб. Системи адаптивного навчання, інтелектуальні тьютори, платформи для створення індивідуальних навчальних траєкторій активно використовуються в європейських школах. Упровадження таких систем в українських школах дасть можливість перейти від уніфікованого підходу до більш диференційованого та орієнтованого на учня навчання. Це сприятиме кращому засвоєнню знань, розвитку індивідуальних здібностей та підвищенню мотивації учнів. Важливо забезпечити педагогів інструментами та методичною підтримкою для ефективного використання цих технологій.

Окремо хочемо зупинитися на стратегічних цілях розвитку цифрової компетентності в освітній сфері України. У 2021 р. МОН України був підготовлений документ під назвою Проєкт «Концепції цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року» (Міністерство освіти і науки України, 2021). У ньому представлено комплексне, системне, стратегічне бачення цифрової трансформації освіти в Україні. У документі зазначено, що українська система освіти має забезпечувати формування цифрових компетентностей здобувачів освіти, педагогічних та науково-педагогічних працівників, оскільки в умовах сучасного розвитку суспільства, набуття цифрових компетентностей стає базовою потребою для кожної людини. Одним із головних завдань, на якому наголошено у Концепції, – це підвищення рівня володіння цифровими компетентностями педагогічними працівниками закладів освіти. (Міністерство освіти і науки України, 2021).

Цифрові технології є невід’ємною частиною сучасного світу, тому їх інтеграція у зміст навчальних предметів є необхідністю. Це передбачає навчання основ програмування, робототехніки, штучного інтелекту, кібербезпеки, медіаграмотності та інших цифрових компетентностей. Європейські країни активно розробляють нові навчальні програми, які враховують ці тенденції. Оновлення змісту українських навчальних програм з урахуванням європейського досвіду та сучасних технологічних досягнень (інтеграція елементів цифрової грамотності, інформаційної безпеки, основ програмування та інших технологічних дисциплін у різні предмети шкільної програми) стане важливим кроком для підготовки конкурентоздатних випускників.

Розвиток інклюзії в змісті загальної середньої освіти України в контексті євроінтеграції. Розвиток інклюзивної освіти є однією з визначальних тенденцій глибоких трансформацій, спрямованих на імплементацію європейських стандартів якості, доступності та рівності.

Цей феномен являє собою не лише педагогічну інновацію, але й фундаментальну зміну парадигми освітнього процесу, що передбачає створення інклюзивного освітнього середовища. У такому середовищі кожна дитина, незалежно від її індивідуальних особливостей, освітніх потреб та потенційних можливостей, отримує реальну можливість долучитися до навчання у спільному освітньому просторі з однолітками, здобувати якісну освіту та здійснювати повноцінну соціалізацію.

Інклюзивна освіта в Україні набуває рис системної реформи, яка чинить значний вплив на змістові, методичні та організаційні аспекти навчально-виховного процесу. Актуальність її розвитку зумовлена не тільки європейським вектором розвитку держа-

ви, але й зростаючим суспільним усвідомленням імперативу цінності кожної особистості, необхідністю подолання існуючих бар'єрів та стигматизації, а також прагненням до формування гуманного та справедливого суспільства.

Ключовим завданням інклюзивної освіти є забезпечення рівних освітніх можливостей для всіх здобувачів освіти, з особливим акцентом на учнях з особливими освітніми потребами (ООП). Для досягнення зазначеної мети впроваджується комплекс взаємопов'язаних заходів, а саме:

- розробку та впровадження спеціалізованих навчальних програм;
- створення та реалізацію індивідуальних програм розвитку (ІПР) для кожної дитини з ООП;
- застосування адаптивних методик викладання, орієнтованих на індивідуальні потреби учнів;
- забезпечення освітніх установ необхідними ресурсами для ефективної підтримки інклюзивного навчання.

Зазначений підхід є цілком співзвучним європейським цінностям рівності та недискримінації, сприяючи формуванню більш інклюзивного та емпатійного освітнього середовища. Тож розбудова інклюзії в освіті постає одним із пріоритетних напрямів європейської освітньої політики, що активно впроваджується в Україні (Потапюк, 2021; Hudyт, 2024).

В Україні сформовано належну нормативно-правову базу, яка визначає основоположні принципи, засади та механізми реалізації інклюзивної освіти. Ключові законодавчі акти, концептуальні документи та методичні рекомендації формують правове поле для гарантування права на освіту дітям з особливими освітніми потребами в умовах закладів загальної середньої освіти. На сучасному етапі інклюзивні програми в контексті шкільної освіти регулюються такими важливими нормативно-правовими документами: Концепцією розвитку інклюзивної освіти (Міністерство освіти і науки України, 2010), Закон України «Про освіту» (2017), Наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження методичних рекомендацій щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами в закладах освіти в 2019/2020 н. р.» (Міністерство освіти і науки України, 2019), Державним стандартом базової середньої освіти (Кабінет Міністрів України, 2020), Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» (Кабінет Міністрів України, 2021), Національною стратегією розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року (Кабінет Міністрів України, 2024).

Протягом останніх років в Україні спостерігається значний прогрес у розвитку інклюзивної освіти. Законодавче закріплення права кожної дитини на освіту за місцем проживання стимулює інтеграцію інклюзивних практик у загальноосвітніх закладах. Статистичні дані Міністерства освіти і науки України (2025) свідчать про майже двократне збільшення кількості учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивних класах закладів загальної середньої освіти за останні п'ять років (на 2020/2021 н.р. нараховувалося 18 681 інклюзивний клас із 25 078 учнями, тоді як на перше січня

2025 р. ці показники становили 33 397 класів та 47 610 учнів відповідно) (Міністерство освіти і науки, 2025).

У контексті євроінтеграційних прагнень України одним із ключових аспектів реформування освітньої галузі є забезпечення якісного та доступного навчання для дітей з особливими освітніми потребами (ООП). Це передбачає не лише формування інклюзивного освітнього середовища, але й суттєві трансформації у змісті навчання, що мають корелювати з індивідуальними потребами кожної дитини.

Відповідно до Порядку організації інклюзивного навчання (Постанова Кабінету Міністрів України № 957 від 15.09.2021), зміст навчання підлягає адаптації та модифікації шляхом спрощення, виключення або інтеграції навчального матеріалу з урахуванням особливих освітніх потреб учнів. Зазначені зміни можуть також стосуватися обсягу навчального навантаження та очікуваних результатів навчання (Кабінет Міністрів України, 2021).

Важливим нововведенням є запровадження багаторівневої системи підтримки для дітей з ООП. Виокремлюється п'ять рівнів підтримки, які визначаються на основі комплексної педагогічної оцінки потреб дитини, а не на підставі її діагнозу (нозології). Процедура визначення рівня підтримки здійснюється:

- для 1 рівня – шкільною командою супроводу;
- для 2–5 рівнів – фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів (ІРЦ).

На поточному етапі, у межах адаптаційного періоду, спостерігається активна міжвідомча співпраця ІРЦ та закладів загальної середньої освіти з метою визначення рівнів підтримки для всіх дітей, які вже мають відповідні висновки ІРЦ (НУШ, 2022).

Перший рівень підтримки (універсальний) надається на підставі рішення шкільної команди супроводу, яка також відповідає за розробку індивідуальної програми розвитку (ІПР). Фінансове та ресурсне забезпечення цього рівня підтримки здійснюється за рахунок коштів самого закладу освіти. При цьому створення інклюзивного класу та введення посади асистента вчителя не є обов'язковим, а кількість дітей з першим рівнем підтримки в одному класі не обмежується. Додаткове державне фінансування на забезпечення першого рівня підтримки не передбачається (Кабінет Міністрів України, 2021). Отже, зміни у змісті навчання та запровадження багаторівневої системи підтримки є значущими кроками на шляху до розбудови інклюзивної освіти, що відповідає європейським стандартам та забезпечує індивідуалізований підхід до навчання кожної дитини з особливими освітніми потребами в Україні.

Забезпечення ефективного освітнього процесу для дітей з різними освітніми потребами вимагає адаптації та модифікації чинних навчальних програм, навчальних планів та дидактичних матеріалів. Це передбачає врахування індивідуальних особливостей учнів, застосування диференційованих педагогічних підходів, використання спеціальних методів та технологій навчання. Чинні нормативно-правові акти (Закон України «Про освіту», Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» та ін.) регламентують організацію інклюзивного навчання, зокрема через положення про функціонування інклюзивних класів та розробку індивідуальної програми розвитку

(ІПР). Слід зазначити, що окремі учні можуть потребувати модифікованих навчальних програм лише з певних навчальних дисциплін (Державна служба якості освіти, 2021).

Індивідуальна програма розвитку (ІПР) є ключовим інструментом для визначення освітніх потреб дитини з ООП та розробки індивідуального плану розвитку і відповідних дидактичних матеріалів. Розробка ІПР є обов'язковою для кожної дитини з особливими освітніми потребами. За рішенням школи, створюється команда супроводу й складається індивідуальна програма розвитку. Цей документ визначає:

- сильні сторони та особливі потреби учня;
- конкретні навчальні цілі;
- адаптований зміст навчальних предметів;
- необхідні ресурси та види підтримки;
- критерії оцінювання навчальних досягнень.

Індивідуальна програма розвитку затверджується керівником закладу освіти та є обов'язковою до виконання всіма педагогічними працівниками, які залучені до освітнього процесу дитини з ООП (Кабінет Міністрів України, 2021).

Надання якісного психолого-педагогічного супроводу дітям з особливими освітніми потребами (ООП) розглядається як ключовий елемент інклюзивної освіти, що відповідає загальноєвропейським тенденціям та чинними стандартами якості. Практична реалізація цього супроводу включає діяльність асистентів учителів в інклюзивних класах, психологічне консультування та логопедичну підтримку. Водночас, як зазначає О. Фецик (2025), система залучення асистентів учителя в Україні, перебуває на початковій стадії свого становлення.

Наразі, створення безбар'єрного середовища та забезпечення можливості для дітей з ООП навчатися за місцем проживання є важливим складником євроінтеграційного курсу України, оскільки це відповідає європейським стандартам та фундаментальним принципам інклюзії. Зокрема, здійснюється забезпечення безперешкодного доступу до будівель закладів освіти та їхніх приміщень для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату та інших маломобільних груп населення. Це передбачає встановлення пандусів, ліфтів, поручнів, забезпечення достатньої ширини дверних отворів, облаштування інклюзивних туалетних кімнат тощо.

Розвиток інклюзивної освіти має значний позитивний вплив як на дітей з особливими освітніми потребами, так і на їхніх однолітків. Для перших це є можливість отримати якісну освіту, максимально розкрити свій потенціал, здобути необхідні життєві компетентності, успішно соціалізуватися та відчутися повноцінними членами суспільства. Для других – це унікальна можливість навчитися толерантності, емпатії, взаємодопомоги та глибокого розуміння різноманітності людського суспільства (Міністерство освіти і науки України, 2016). Отже, розвиток інклюзивної освіти в Україні є невід'ємною складовою процесу євроінтеграції та важливим кроком на шляху до побудови якісної, доступної та справедливої системи освіти, яка відповідає європейським цінностям та стандартам. Успішна реалізація цієї тенденції сприятиме не лише підвищенню якості освіти для всіх учнів, але й формуванню інклюзивного суспільства, де кожна дитина має можливість повноцінно розвиватися та реалізовувати свій потенціал.

Отже, системний розвиток інклюзивної освіти є ключовою євроінтеграційною тенденцією в українській освітній системі. Активна розбудова інклюзивної освіти, спрямована на забезпечення рівних освітніх можливостей для кожного учня, зокрема для дітей з особливими освітніми потребами, є цілком узгодженою з європейськими цінностями рівності та недискримінації, сприяючи формуванню більш інклюзивного та емпатійного освітнього середовища. Зазначена тенденція підкреслює важливість соціальної справедливості та інклюзії в освіті як одного з пріоритетних напрямів європейської освітньої політики, що послідовно впроваджується в Україні.

Акцентуація на професійний розвиток вчителів, педагогічних працівників. В Україні в останні роки було прийнято ряд законів, стратегій і постанов, які сприяють розвитку підвищення кваліфікації вчителів, а саме: Закон України «Про освіту» (2017), Закон України «Про повну загальну середню освіту» (2020), Концепція Нової української школи (2016), Концепція розвитку педагогічної освіти (2018), Концепція МОН України «План відновлення. Освіта і наука» (2022), Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року (2024), Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року (2024), постанова МОН України «Положення про сертифікацію педагогічних працівників» (2018), постанова МОН України «Деякі питання професійного розвитку педагогічних працівників» (2020), постанова МОН України «Про внесення змін до Положення про сертифікацію педагогічних працівників» (2023) тощо. Зазначені документи створюють правову базу для розвитку професійної компетентності вчителів, що є важливим елементом модернізації освіти в Україні та її успішної інтеграції в європейський освітній простір.

У Концепції розвитку педагогічної освіти (наказ від 16 липня 2018 року, № 776) наголошено на необхідності вдосконалення системи педагогічної освіти, забезпечення ефективної підготовки та професійного розвитку педагогічних працівників. Зазначено, що однією із важливих вимог успішної професійної діяльності є безперервний професійний розвиток педагога, який може здійснюватися шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти (Міністерство освіти і науки України, 2018).

У 2024 році, задля подолання викликів, пов'язаних із війною рф проти нашої держави, посилення реформ освіти та поглиблення європейської інтеграції в сфері освіти, Міністерство освіти і науки, у співпраці з Міністерством цифрової трансформації розробили Міністерство освіти і науки розробило Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року. Освіта переможців. Цей стратегічний документ спрямований на відновлення і розвиток освітньої системи країни у післявоєнний період. Одним із важливих напрямів діяльності є підвищення кваліфікації педагогів. У Стратегічному плані зацентовано на необхідності реформи системи професійного розвитку вчителів, створення сучасного ринку освітніх послуг. Як складову реформи, запропоновано ваучерну програму, що дозволить вчителю самостійно обирати де і в якому обсязі підвищувати свій фаховий рівень, укладаючи індивідуальні угоди на навчання (Міністерство освіти і науки України, 2024). Отже, зроблено акцент на необхідності впровадження нових підходів, моделей та механізмів у системі підготовки та професійного розвитку педагогічних працівників.

Висновки. Аналіз поточних тенденцій євроінтеграційного поступу України в контексті змісту шкільної освіти дав змогу виокремити декілька ключових тенденцій:

1. Євроінтеграція як пріоритет. Інтеграція української освіти і науки до Європейського освітнього простору є ключовим пріоритетом державної політики в освітній сфері.

2. Реформи та адаптація: Для забезпечення євроінтеграційних процесів в освіті України необхідне реформування та вдосконалення системи освіти у напрямі наближення до стандартів і практик ЄС.

3. Модернізація змісту освіти. Відбувається активний процес модернізації та оновлення змісту освіти на компетентнісних засадах, з акцентом на формуванні в учнів не лише знань, але й умінь, навичок та особистісних якостей.

4. Упровадження інноваційних технологій, цифровізація та технологізація освіти. Відбувається активне застосування цифрових технологій в освіті, що наближає українську освіту до європейських практик.

5. Розвиток інклюзивної освіти. Розвиток інклюзивної освіти є однією з визначальних тенденцій, спрямованих на імплементацію європейських стандартів якості, доступності та рівності, що передбачає створення інклюзивного освітнього середовища для кожної дитини, незалежно від її індивідуальних особливостей.

6. Акцентуація на професійний розвиток вчителів, педагогічних працівників. В Україні приділяється значна увага професійному розвитку вчителів, що є важливим елементом модернізації освіти та її успішної інтеграції в європейський освітній простір.

Зроблено висновок, що євроінтеграційні процеси відіграють значну роль у модернізації шкільної освіти в Україні, сприяють її адаптації до європейських стандартів та цінностей. Прослідковується чітка тенденція до інтеграції української шкільної освіти в європейський освітній простір, зокрема гармонізація законодавчої бази, що є важливим кроком у процесі загальної євроінтеграції України. Цей процес триває і вимагає постійного вдосконалення у відповідь на нові виклики та потреби суспільства.

Перспективою подальших розвідок може стати порівняльний аналіз змісту шкільної освіти в Україні та інших країнах ЄС з метою виявлення кращих практик та можливостей їх адаптації в українському контексті, вивчення ефективності впровадження інноваційних технологій у зміст шкільної освіти, зокрема, їхнього впливу на розвиток ключових компетентностей учнів та мотивацію до навчання.

Використані джерела:

European integration portal. (n.d.). *Європейська інтеграція. EU-UA: офіційний портал Кабінету Міністрів України*. Retrieved December 20, 2024, from <https://eu-ua.kmu.gov.ua/integration/>

Hudym, I. (2024). Social and pedagogical support of students with sen in the context of European integration. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта — 2024: інтеграційні процеси в освіті у науковому дискурсі : збірник матеріалів VIII Міжнародної наукової конференції* (с. 59–62). Інститут педагогіки НАПН України. ТзОВ «Трек-ЛТД».

Верховна Рада України. (2014, 1 липня). *Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII*. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

- Верховна Рада України. (2014, 27 червня). *Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та європейським союзом, європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони* (984_011). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
- Верховна Рада України. (2017, 5 вересня). *Закон України «Про освіту»*. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
- Глушко, О. (2022). Стратегічний та законодавчий рівні реформування змісту шкільної освіти на компетентнісних засадах у країнах ЄС. *Український Педагогічний журнал*, 4, 45–58. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-4-45-58>
- Глушко, О. (2024). Еволюція європейської інтеграції України у галузі шкільної освіти. *Український Педагогічний журнал*, 4, 18–29. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-4-18-29>
- Державна служба якості освіти. (2021). *Дослідження якості інклюзивного навчання для дітей з особливими освітніми потребами*. <https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox?projector=1>
- Кабінет Міністрів України. (2020, 30 вересня). *Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти* (898). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
- Кабінет Міністрів України. (2021, 15 вересня). *Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти»* (957). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text>
- Кабінет Міністрів України. (2024, 7 червня). *Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання до 2029 року* (527-р). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-%D1%80#Text>
- Кремень, В. Г. (ред.). (2021). *Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні*: монографія. КОНВІ ПРИНТ.
- Локшина, О. (2019). Європейська довідкова рамка ключових компетентностей для навчання впродовж життя: оновлене бачення 2018 року. *Український Педагогічний журнал*, 3, 21–30. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2019-3-21-30>
- Локшина, О. (2022). Стратегія європейського співробітництва у галузі освіти і навчання у 2021 – 2030 рр. як євроінтеграційний орієнтир для української освіти. *Український Педагогічний журнал*, 4, 5–17. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-4-5-17>
- Локшина, О. (2024). Європейський освітній простір як інтеграційна перспектива української освіти. *Український Педагогічний журнал*, 2, 6–19. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-2-6-19>
- Локшина, О.І. (ред.), Сисоева, С.О., Глушко, О.З., Джурило, А.П., Кравченко, С.М., Максименко, О.О., Нікольська, Н.В., & Шпарик О.М. (2024). *Інноваційні тренди, практики і технології загальної середньої освіти в європейському та північноамериканському регіонах* (Монографія). Видавничий дім «Освіта». <https://doi.org/10.32405/978-966-983-483-6-2024-251>
- Ляшенко, О., & Топузов, О. (2021). Науковий супровід модернізації змісту базової середньої освіти: проблеми і виклики. *Український Педагогічний журнал*, 4, 29–36. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-4-29-36>
- Ляшенко, О., Спірін, О., Литвинова, С., Пінчук, О. Овчарук, О., & Сухих, А. (2024). Концептуальні засади цифровізації освітнього середовища закладу загальної середньої освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 102(4), 1–25. <https://doi.org/10.33407/itl.v102i4.5829>
- Міністерство освіти і науки України. (2010). *Про затвердження концепції розвитку інклюзивного навчання: Наказ МОН України від 01 жовтня 2010 р.* (912). <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-kontseptsii-rozvitku-inklyuzivnogo-navchannya>

- Міністерство освіти і науки України. (2016). *Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи*. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
- Міністерство освіти і науки України. (2018, 16 липня). *Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти* (776-р). <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
- Міністерство освіти і науки України. (2019, 5 серпня). *Про затвердження методичних рекомендацій щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами в закладах освіти в 2019/2020 н.р.»* (1/9-498). <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/inkluzyvne-navchannya/2019/08/07/rekomendatsiiorganizatsiya-navchannyaaoop.pdf>
- Міністерство освіти і науки України. (2023b, 11 грудня). *Про затвердження дорожньої карти європейської інтеграції України у сферах освіти і науки до 2027 року* (1501). <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-dorozhnoyi-karti-yevropejskoyi-integraciyi-ukrayini-u-sferah-osviti-i-nauki-do-2027-roku>
- Міністерство освіти і науки України. (2023a). *Освіта і наука України в умовах воєнного стану: інформаційно-аналітичний збірник*. <http://surl.li/twxlv>
- Міністерство освіти і науки України. (2024). *Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року. Освіта переможців*. <https://tinyurl.com/4d8pk6kc>
- Міністерство освіти і науки. (2025). *Статистичні данні*. <https://mon.gov.ua/osvita-2/inklyuzivne-navchannya/statistichni-dani>
- НУШ. (2022, 7 лютого). *Рівні підтримки для дітей з ООП: що змінюється та які виклики*. <https://nus.org.ua/2022/02/07/rivni-pidtrymky-dlya-ditej-z-oor-shho-zminyuyetsya-ta-yaki-vyklyky/>
- Овчарук, О. (2024). Інструменти ефективної комунікації учнів та вчителів у цифровому освітньому середовищі: результати онлайн-дослідження. *Нові технології навчання*, 98, 148–56. <http://www.journal.org.ua/index.php/ntn/article/view/408>
- Потапюк, Л.М. (2021). Організація інклюзивної освіти у вітчизняному просторі. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. *Педагогічні науки*, 1(21), 119–126. <https://doi.org/10.32342/2522-4115-2021-1-21-14>
- Федик, О. М. (2025). Розвиток інклюзивної освіти в Україні: проблеми, досягнення та перспективи. *Інноваційна педагогіка*, 79(2), 22–27. http://innovpedagogy.od.ua/archives/2025/79/part_2/5.pdf
- Шпарик, О. (2024). Інтеграція шкільних систем у європейському союзі: сучасні тенденції. *Український Педагогічний журнал*, 3, 41–51. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-3-41-51>

References

- Derzhavna sluzhba yakosti osvity. (2021). *Doslidzhennia yakosti inkluzyvnoho navchannia dlia ditej z osoblyvymy osvitnimy potrebamy*. <https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox?projector=1> (in Ukrainian).
- European integration portal. (n.d.). *Yevropeiska intehratsiia. EU-UA: ofitsiyniy portal Kabinetu Ministriv Ukrainy*. Retrieved December 20, 2024, from <https://eu-ua.kmu.gov.ua/integration/> (in Ukrainian).
- Fetsyk, O.M. (2025). Rozvytok inkluzyvnoi osvity v Ukraini: problemy, dosiahnennia ta perspektyvy. *Innovatsiina pedahohika*, 79(2), 22–27. http://innovpedagogy.od.ua/archives/2025/79/part_2/5.pdf (in Ukrainian).

- Hlushko, O. (2022). Stratehichniy ta zakonodavchyyi rivni reformuvannya zmistu shkilnoi osvity na kompetentniynykh zasadakh u krainakh YeS. *Ukrainskyi Pedahohichnyi zhurnal*, 4, 45–58. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-4-45-58> (in Ukrainian).
- Hlushko, O. (2024). Evoliutsiia yevropeiskoi intehtratsii Ukrainy u haluzi shkilnoi osvity. *Ukrainskyi Pedahohichnyi zhurnal*, 4, 18–29. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-4-18-29> (in Ukrainian).
- Hudym, I. (2024). Social and pedagogical support of students with sen in the context of European integration. *Pedahohichna komparatyvistyka i mizhnarodna osvita — 2024: intehtratsiini protsesy v osviti u naukovomu dyskursi: zbirnyk materialiv VIII Mizhnarodnoi naukovoii konferentsii* (pp. 59–62). Instytut pedahohiky NAPN Ukrainy. TzOV «Trek-LTD». (in English).
- Kabinet Ministriv Ukrainy. (2020, September 30). *Pro deiaki pytannia derzhavnykh standartiv povnoi zahalnoi serednoi osvity* (898). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text> (in Ukrainian).
- Kabinet Ministriv Ukrainy. (2021, September 15). *Pro zatverdzhennia Poriadku orhanizatsii inkluzyvnoho navchannia u zakladakh zahalnoi serednoi osvity»* (957). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text> (in Ukrainian).
- Kabinet Ministriv Ukrainy. (2024, June 7). *Natsionalna stratehiiia rozvytku inkluzyvnoho navchannia do 2029 roku* (527-r). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-%D1%80#Text> (in Ukrainian).
- Kremen, V. H. (ed.). (2021). *Natsionalna dopovid pro stan i perspektyvy rozvytku osvity v Ukraini: monohrafiia*. KONVI PRINT. (in Ukrainian).
- Liashenko, O., & Topuzov, O. (2021). Naukovyi suprovid modernizatsii zmistu bazovoi serednoi osvity: problemy i vyklyky. *Ukrainskyi Pedahohichnyi zhurnal*, 4, 29–36. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-4-29-36> (in Ukrainian).
- Liashenko, O., Spirin, O., Lytvynova, S., Pinchuk, O. Ovcharuk, O., & Sukhikh, A. (2024). Kontseptualni zasady tsyfrovizatsii osvitnoho seredovyschcha zakladu zahalnoi serednoi osvity. *Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia*, 102(4), 1–25. <https://doi.org/10.33407/itlt.v102i4.5829> (in Ukrainian).
- Lokshyna, O. (2019). Yevropeiska dovidkova ramka kliuchovykh kompetentnosti dlia navchannia vprodovzh zhyttia: onovlene bachennia 2018 roku. *Ukrainskyi Pedahohichnyi zhurnal*, 3, 21–30. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2019-3-21-30> (in Ukrainian).
- Lokshyna, O. (2022). Stratehiiia yevropeiskoho spivrobotnytstva u haluzi osvity i navchannia u 2021 – 2030 rr. yak yevrointehtratsiinyi orientyr dlia ukrainskoi osvity. *Ukrainskyi Pedahohichnyi zhurnal*, 4, 5–17. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-4-5-17> (in Ukrainian).
- Lokshyna, O. (2024). Yevropeyskyi osvitnii prostir yak intehtratsiina perspektyva ukrainskoi osvity. *Ukrainskyi Pedahohichnyi zhurnal*, 2, 6–19. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-2-6-19> (in Ukrainian).
- Lokshyna, O.I. (red.), Sysoieva, S.O., Hlushko, O.Z., Dzhyrlyo, A.P., Kravchenko, C.M., Maksymenko, O.O., Nikolska, N.V., & Shparyk O.M. (2024). *Innovatsiini trendy, praktyky i tekhnologii zahalnoi serednoi osvity v yevropeiskomu ta pivnichnoamerykanskomu rehionakh* (Monohrafiia). Vydavnychy dim «Osvita». <https://doi.org/10.32405/978-966-983-483-6-2024-251> (in Ukrainian).
- Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2010). *Pro zatverdzhennia kontseptsii rozvytku inkluzyvnoho navchannia: Nakaz MON Ukrainy vid 01 zhovtnia 2010 r.* (912). <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-kontseptsii-rozvitku-inklyuzivnogo-navchannya> (in Ukrainian).

Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2016). *Nova ukrainska shkola. Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly.* (in Ukrainian).

Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2018, July 16). *Pro zatverdzhennia Kontseptsii rozvytku pedahohichnoi osvity* (776-r). <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (in Ukrainian).

Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2019, August 5). *Pro zatverdzhennia metodychnykh rekomendatsii shchodo orhanizatsii navchannia osib z osoblyvymy osvitnimy potrebamy v zakladakh osvity v 2019/2020 n.r.»* (1/9-498). <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/inkluzyvne-navchannya/2019/08/07/rekomendatsiiorganizatsiya-navchannyaoop.pdf> (in Ukrainian).

Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2023a). *Osvita i nauka Ukrainy v umovakh voiennoho stanu: informatsiino-analitychnyi zbirnyk.* <http://surl.li/twxlv> (in Ukrainian).

Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2023b, December 11). *Pro zatverdzhennia dorozhnoi karty yevropeiskoi intehratsii Ukrainy u sferakh osvity i nauky do 2027 roku* (1501). <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-dorozhnoyi-karti-yevropejskoyi-integraciyi-ukrayini-u-sferah-osviti-i-nauki-do-2027-roku> (in Ukrainian).

Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2024). *Stratehichnyi plan diialnosti Ministerstva osvity i nauky Ukrainy do 2027 roku. Osvita peremozhstv.* <https://tinyurl.com/4d8pk6kc> (in Ukrainian).

Ministerstvo osvity i nauky. (2025). *Statystychni danni.* <https://mon.gov.ua/osvita-2/inkluzyvne-navchannya/statistichni-dani> (in Ukrainian).

NUSH. (2022, February 7). *Rivni pidtrymky dlia ditei z OOP: shcho zminiuietsia ta yaki vyklyky.* <https://nus.org.ua/2022/02/07/rivni-pidtrymky-dlya-ditei-z-oop-shho-zminyuyetsya-ta-yaki-vyklyky/> (in Ukrainian).

Ovcharuk, O. (2024). Instrumenty efektyvnoi komunikatsii uchniv ta vchyteliv u tsyfrovomu osvitnomu seredovyshchi: rezultaty onlain-doslidzhennia. *Novi tekhnolohii navchannia*, 98, 148–56. <http://www.journal.org.ua/index.php/ntn/article/view/408> (in Ukrainian).

Potapiuk, L.M. (2021). Orhanizatsiia inkluzyvnoi osvity u vitchyznianomu prostori. *Visnyk Universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriiia «Pedahohika i psykholohiia». Pedahohichni nauky*, 1(21), 119–126. <https://doi.org/10.32342/2522-4115-2021-1-21-14> (in Ukrainian).

Shparyk, O. (2024). Intehratsiia shkilnykh system u yevropeiskomu soiuzi: suchasni tendentsii. *Ukrainskyi Pedahohichnyi zhurnal*, 3, 41–51. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-3-41-51> (in Ukrainian).

Verkhovna Rada Ukrainy. (2014, July 1). *Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu».* <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (in Ukrainian).

Verkhovna Rada Ukrainy. (2014, June 27). *Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiiei storony, ta yevropeiskym soiuzom, yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony* (984_011). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (in Ukrainian).

Verkhovna Rada Ukrainy. (2017, September 5). *Zakon Ukrainy «Pro osvitu».* <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (in Ukrainian).

Oksana Hlushko, Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Researcher, Department of Comparative Pedagogy, Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Oksana Shparyk, Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Researcher, Department of Comparative Pedagogy, Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

EUROPEAN GUIDELINES IN SCHOOL EDUCATION IN UKRAINE: CONTENT ANALYSIS

Abstract. The article examines the impact of European integration on the content of school education in Ukraine. The relevance of the research is due to the need to align Ukrainian education with European standards in order to ensure the competitiveness of young people, their active participation in society, and their ability to engage in intercultural communication. It is substantiated that in the context of European integration processes; the modernization of the national education system is a key factor in ensuring the sustainable development of the state and its successful integration into the European educational space.

The article discusses the key directions of reforming the content of school education in Ukraine in the context of European integration processes. Particular attention is paid to the modernization of curricula on a competency-based foundation, the implementation of innovative technologies, the development of inclusive education, and the emphasis on the professional development of teachers. It is emphasized that the competency-based paradigm is becoming a key element in reforming the content of school education, contributing to the formation in students of not only knowledge, but also skills, abilities, and personal qualities necessary for successful self-realization in the modern world. Special attention is paid to the digital transformation of education, which is seen as an important factor in improving the quality of school education, ensuring the continuity of learning, and preparing the younger generation for life in a digital society. The development of inclusive education in Ukraine is analysed as an important component of European integration processes, aimed at ensuring equal educational opportunities for all students, in particular for children with special educational needs. The importance of the professional development of teachers in the context of European integration, the need to reform the system of training and professional development of pedagogical staff, is emphasized.

It is underlined that European integration contributes to positive changes in Ukrainian school education aimed at improving its quality, accessibility and compliance with European values.

Keywords: harmonization of legislation in education; general secondary education institutions; content of education; European integration process; European education standards; modernization of the national education system; trends; Ukraine.